

“Ze zag er uit als een pioenroos die niet open kon, omdat de suikerlaag te taai was en niemand had verteld dat je de knop, direct na aankoop, met lauwwater moest besproeien.”

Uit **Over het krakende ei** van Cobi van Baars

Kunst om te overleven

In de tweede roman *Het krakende ei* van Cobi van Baars (1976) staat de relatie tussen literatuur en schilderkunst centraal. Soms kunnen beide niet zonder elkaar, zoals de auteur in deze roman wil laten zien.

Een schrijver kan gebukt gaan onder een writer's block, maar ook de creativiteit van een schilder kan opdrogen. In deze roman staat alles in het teken van verlies. **• Douwe de Vries • Godelieve Krekelberg**

Cobi van Baars, die afstudeerde op de relatie tussen literatuur en beeldende kunst, debuteerde twee jaar geleden met de roman *Schipper & Co* waarin ze haar fijn aantoont hoe relaties tussen mensen pas kunnen opbloeien op basis van vertrouwen. Dat moet de hoofdpersoon in *Het krakende ei*, de bijna veertiger Saar, blijkbaar nog leren. Haar gevoelsleven is min of meer getraumatiseerd door het 'helse huwelijk' van haar ouders die elkaar het leven zuur maakten. Met haar vader die uit haar leven verdween toen ze nog een kind was, had ze een weliswaar oppervlakkige band, maar in haar moeder zag ze een 'trol'. Vreemd eigenlijk dat ze, als ze volwassen wordt, geen enkele poging doet het contact met haar vader te herstellen. Wanneer ze boven een bloemisterij, waarin ze werkt, gaat wonen nadat ze haar vriend Aart heeft verlaten, beschouwt ze de eigenaar, Wieger, als een soort vaderfiguur. Met hem kan ze lief en leed delen. De bovenwoning richt ze in als atelier waarin ze in haar vrije tijd kan schilderen.

Saar wordt in haar schilderijen geïnspireerd door de schilder-dichter Lucebert, wiens gedichtenbun-

deltje *Apocrief* ze koestert. De titel van de roman is de beginregel van *Poëzie is kinderspel*, een gedicht van Lucebert en staat symbool voor de hechte relatie die kan ontstaan tussen literatuur en schilderkunst. Het beeld of het gevoel dat een gedicht kan oproepen, probeert Saar te vertalen in haar schilderijen. Als ze kennismakt met Bram die op nog een verdieping hoger gaat wonen, raakt ze smoorverliefd op hem. Beiden delen hun bewondering voor Lucebert. Als Bram bij een ongeluk om het leven komt, lijkt ook haar creativiteit te zijn verdwenen. Tot overmaat van ramp vertrekt Wieger voor een jaar naar Australië. Het beheer van de bloemisterij vertrouwt hij toe aan Saar die zich afvraagt welke rol Wieger in haar leven speelt. Als haar zieke moeder die zichzelf heeft verwaarloosd ook nog haar hulp inroept, verdwijnt gaandeweg haar zelfvertrouwen én ook de drang om haar gevoelens te uiten in haar schilderijen.

Neerwaartse spiraal

Van Baars beschrijft in beeldende taal hoe het gedachteleven van haar hoofdpersoonage in een neerwaartse spiraal belandt. 'Hoe was het moge-

Roman

Het krakende ei

Cobi van Baars

Atlas Contact
€ 19,99

lijk dat het schilderen zelfs haar denken verlaten had? Hoe kon iets wat zo belangrijk was, verdampen, opdrogen als water in schone was? vraagt ze zich af. Als ze beseft dat er niemand overblijft met wie ze een verleden deelt, besluit ze een 'nieuw leven te vullen'. De nalatenschap van Bram, een onafgemaakte studie naar de poëzie van Lucebert, zou een aanzet daartoe kunnen zijn, maar er is meer nodig om haar creativiteit weer nieuw leven in te blazen. Ze moet er ook voor open staan. Ten einde raad zet Saar haar lichaam in, de biologische scheppingskracht, in de hoop dat die haar kunstenaarschap wakker kust, zo verwoordt de auteur op de flaptekst de ommekeer die haar hoofdpersoon bewerkstelligt. Het is kenmerkend de enige manier om het dode spoor waarop haar leven is beland, te verlaten.

En dan gaat de poëzie van Lucebert weer een prominente rol spelen als de vader van Bram haar wijst op de betekenis van de studie die zijn zoon naliet. De gedichten laten haar ervaren dat het scheppen van kunst iets is wat als het ware buiten de ratio van de kunstenaar omgaat. Het denken over het te schilderen thema kan de spontaneiteit belemmeren.

Er is meer nodig om haar creativiteit weer nieuw leven in te blazen. Ze moet er ook voor open staan

Hoewel Van Baars de spanning in haar roman knap opbouwt, geeft het slot een enigszins geforceerde indruk. Blijkbaar wil de auteur nog eens verduidelijken dat er een hechte relatie is tussen literatuur en schilderkunst, dat ze als het ware in elkaars verlengde liggen. Zo krijgt de kleur geel, ook de kleur van de cover van Luceberts bundel *Apocrief*, in de roman een symbolische betekenis die voor de auteur meer waarde heeft dan voor de lezer. Zelfs de omslag van de roman heeft een eigele kleur die verwijst naar de titel en de fantasie van de hoofdpersoon moet prikkelen. Het zijn details die Van Baars sterk aanzet, maar voor de lezer wat al te uitvoerig uitwaaiëren.

Dat is ook de reden waarom de hoofdpersoon Saar niet altijd sympathiek overkomt. Kortom, ze is een moeilijk mens. Voor haar is het schilderen een voorwaarde om te overleven. Ze kan niet verder leven als de creativiteit haar in de steek laat en gebruikt zelfs haar lichaam om haar kunstenaarschap te herwinnen. Is een discussie over de waarde van kunst dan nog mogelijk? Hoe dan ook, de roman van Baars dwingt de lezer wel tot nadenken.